

»Ženska sem, odkar pomnim, četudi sem se rodila v moško telo in minulih dvainštirideset let skušala živeti kot moški,« je na svojem Facebooku pred kratkim napisala Lia Bordon. Pred letom in pol se ji je življenje povsem spremenilo. Z delom na sebi in raziskovanjem se je dokopala do svoje najgloblje skrivnosti, da je pravzaprav ženska, ujeta v moško telo. Takrat so leta nezadovoljstva, iskanja potrditve v najrazličnejših poklicih ter nenehen notranji nemir končno dobili pomen; vse se je sestavilo, pravi. Spoznanje ji je prineslo veliko olajšanje, hkrati pa jo je postavilo pred najtežjo življenjsko preizkušnjo. Povsem lahko bi se zgodilo, da bi izgubila vse in ostala sama, a je njena družina – ima ženo Saro in dva sinova – po začetnem šoku resnico dobro sprejela in pravijo, da živijo lepše kot prej.

Tekst: **KATJA BOŽIČ**
Foto: **ŠIMEN ZUPANČIČ**

Minulo leto in pol je prehodila trnovo pot, polno obupa, strahu, razočaranj, skrbi in solza, pa tudi izjemnega olajšanja, veselja, radosti, podpore in sočutja. Prej je živorila, zdaj pa je končno polna življenja, pravi. Ko je spoznala, da je ujeta v moško telo, in začela živeti kot ženska, je njeno življenje dobilo povsem drug pomen. »Moja zgodba se začneja pri šestih, sedmih letih, ko sem se spraševala, zakaj me zanimajo stvari, ki jih počnejo deklice, in zakaj si bolj želim biti deklica kot deček,« je začela svojo pripoved. »Pogledali so moje telo, rekli, da sem fantek, in

**Lia
Bordon** – iz
životarjenja
v življenje

Ženska sem, odkar pomnim

Danes je vesela in zadovoljna – živi, kar čuti.

starši so me vzgajali kot fantka, kar je logično. To se v devetindevetdesetih odstotkih ujema, odstotek ljudi svetovne populacije pa je transspolnih, kar pomeni, da se spol, pripisan ljudem po rojstvu, ne ujema s spolom, ki ga oseba doživlja.»

V času njenega rojstva se o transspolnosti seveda ni govorilo. Živela je na vasi, kjer je bila vloga moških in žensk jasno definirana: ženska sodi za štedilnik, k otrokom, moški pa skrbi za družino. »Zato zgoraj opisani občutki v otroku povzročijo ogromen nemir in tega očitno nisem znala drugače predelati, kot da se je moja zavest na neki točki prelomila in sem vse potisnila globoko v nezavedno. Od takrat do predlani nimam popolnoma nobenega spomina na to. Še več, ko so se v zadnjih letih začele širiti zgodbe o transseksualnih ljudeh, se mi je vse to zdelo zelo nenaravno, tako močan je bil moj obrambni mehanizem.« Odraščala in živila je torej, kot ji je bilo pripisano ob rojstvu. »Vendar tisto, kar potlačimo, ne izgine, bohoto se in krepi in je le vprašanje časa, kdaj privre na dan.« Vse življenje je v sebi čutila nemir, ne nehno se je iskala. »V ekstremnih športih, kot je ironman triatlon, zadnja leta sva z ženo Saro veliko telovadili z lastno težo in v poklicih, ki dajejo občutek moškosti – od gasilcev do zaščitne in reševalne.« Po študiju kriminalistike in znanstvenem magistreru na državnih in evropskih študijah je najprej delala kot novinarka na Radiu Slovenija, v dnevno-informativni redakciji in pred mikrofonom, pozneje je šla na svoje z nepremičninskim podjetjem, pomagala postavljati

trgovske centre po Sloveniji, ogromno ji je pomenilo gasilstvo – med drugim je bila lani vodja intervencije druge odprave gasilcev v Makedoniji, nazadnje pa je bila zaposlena kot vodja Gasilske šole in Centra za obveščanje RS. »Vmes sem dvakrat izgorela, zato sem razmišljala, da bom morala v svojem življenju nekaj spremeniti.«

Kopala sem po sencah.

Duhovnost in osebni razvoj sta jo od nekdaj privlačila. Preštudirala je kar nekaj energijskih tehnik, med drugim je bila prvi slovenski mentor ponovne povezave in asistentka utemeljitelja metode dr. Erica Pearla, posvetila se je raznim meditacijskim tehnikam, raziskovala psihadelike ter tri leta študirala transpersonalno psihoterapijo. »Kot študent moraš sam čez serijo psihoterapij in med njimi sem začela odpirati zelo temačne dele svojega nezavednega. Kopala sem po sencah, predelala marsikaj iz otroštva – odnos do očeta, mame – po čemer se definira tri četrt vsega, kar nas opisuje: naše vrednote, način delovanja, obrambni mehanizmi in cela serija družinskih vzorcev, ki se prenašajo iz ene generacije v drugo. Bolj ko sem študirala, bolj mi je bilo jasno, da je edina smiselna stvar v življenju delo na sebi in čiščenje teh nezavednih vzorcev. Bolj ko se osvobajš, več

kapacitete, energije in moči imaš zase in hkrati manj nekega bremena preložiš na svoje otroke. Takrat se sicer še ni prebudil spomin na to, da bi morala biti deklica, sem pa razčistila ogromno stvari v zvezi s sabo, odnosom do sebe in drugih. Veliko sva delali s Saro in skupaj rasli. To je po mojem tudi ključno, da sva ostali skupaj vsa ta leta, saj sva se še bolj povezali.«

Kaj pa zdaj? Skozi leta »čiščenja« se je dokopala do tistega, kar se je skrivalo najgloblje v njeni podzavesti in v določenem trenutku priplavalo na površje. »Ko sem med božičnimi počitnicami pred dvema letoma nekega večera sedela na kavču, so se mi nenadoma ulile solze, nisem razumela, kaj se dogaja. Izliv žalosti pomeni, da je prišlo do nekakšnega preboja, saj sem hkrati začutila ogromno olaj-

Končno se lahko tudi izrazi kot ženska.

šanje in veselje, ki si ju nisem znala razložiti. Ko sem naslednji dan brskala po računalniku, se mi je odprl, pa še zdaj ne vem, kako, kratek video o neki transženski od trenutka, ko se je rodila kot deček, pa vse do tedaj, ko je zaživela kot ženska. Ko sem to videla, se mi je odvrtelo vse življenje, spomini in doživljanja, za katere sploh nisem vedela, da se jih še spominim – in koški sestavljanke so se začeli sestavljati.« Zarepadena je obsedela na stolu – in neizmerno vesela. Bilo je, kot bi ji nekdo snel ogromno breme z ramen. »A že naslednji trenutek me je spreletelo: Moj bog, kaj pa zdaj? Končno sem videla smisel, vedela, kaj moram narediti, ampak zdaj so bili družina, prijatelji, vsa moja socialna mreža, služba ... Groza!«

Milijon težav. Kot psihoterapevtka je vedela, da je takšno spoznanje treba najprej razčistiti pri sebi. Lahko bi res šlo za potlačeno travmo iz otroštva, neki nezavedni vzorec, ki bi ga lahko s psihoterapijo predelala in bi izginil. »Toda bolj ko sem se poglobljala vase, bolj mi je postajalo jasno, da je to to. Da ne morem narediti nič drugega, kot da živim kot ženska, kot bi se morala pravzaprav že roditi. Pri tem pa je nastalo milijon težav, za katere sploh nisem vedela, kako naj se jih lotim.« Bolj ko je razmišljala, bolj je ugotavljala, da ima samo tri možnosti: v zaničanju životariti naprej, živeti svojo resnico ali pa si vzeti življenje. Na prvo možnost ni več pristajala – ko enkrat več resnico, notranji konflikt postaja samo še večji, priznava pa tudi, da je bila večkrat tik pred tem, da si vzame življenje.

»Slednje mi je v zadnjem trenutku preprečilo zavedanje, da tega, kar je živo v zavesti, ne moreš ubiti, če ubiješ svoje telo. Torej mi ni preostalo drugega, kot da se soočim s svojimi spoznanji, pripadajočimi strahovi in odzivi iz okolja, v katerem živim.« To je bila največja preizkušnja, saj je na spletu našla strašljive zgodbe transspolnih ljudi, ki so v življenju izgubili vse. »To, kar imava midve s Saro danes, je unikatno, takega primera v Sloveniji ni, v tujini pa jih poznam le nekaj.«

Skupaj v dobrem in slabem.

Saro imata že od nekdaj zelo odkrit odnos, brez pretvarjanja. »Že pred leti, ko sva se podali na pot osebne in duhovne rasti, sva ugotovili, da je največji nesmisel v življenju, če nisi iskren do sebe, ker potem ves čas nekaj kompenziraš, kar pomeni, da si lažeš in tako živiš dvojno življenje. Za Saro je bil to seveda velik šok. Sama sem potrebovala štiri mesece, da sem se sprejela in zagrizla v tranzicijo. Sara pa pravi, da je, s pomočjo terapevta seveda, potrebovala pol leta, da je stvari postavila na svoje mesto.« Sara je imela težko otroštvo, zgodaj je izgubila oba starša. »Kmalu sem se naučila, kako skozi takšne preizkušnje; da človek pač živi naprej in ni treba iz vsega delati drame ter da je vsaka stvar, ki se ti zgodi, za nekaj dobra. Po začetnem šoku zame ni bilo toliko vprašanje, kako živeti z žensko. Povezuje naju ljubezen, dopolnjujeva se na vseh področjih, tako da sploh ni bilo dileme, ali ostati skupaj ali ne, ker je to pač oseba, s katero želim biti do konca življenja. Bolj me je skrbelo, kakšen bo odziv otrok, kako bodo to sprejeli njuni prijatelji, sošolci, predvsem pa okolica na vasi, kjer smo živeli.« je zaupala Sara. Otroka sta namreč v najobčutljivejših letih, stara petnajst in dvanajst let. »Spravevali sva se, kdaj jima povedati, ker nisem želela, da to vpliva na njuno učenje. Sprva sva hoteli počakati do počitnic. Vendar je bilo za Lio živeti dvojno življenje vedno težje, saj je bila lahko ženska samo zvečer, ko sta odšla otroka spat. Zato sva jima povedali med prvomajskimi prazniki. Tudi zanju je bil to velik šok, veliko smo jokali, na koncu pa sta otroka rekla, da bosta tudi Lio imela rada, saj sva ju vedno učili, da je treba sprejemati drugačnost. Od prvega trenutka jo kličeta Lia, vedno uporabljata ženski zaimsek, nikoli se ne zmotita. Jaz sem zdaj v redu, radi se imava, pravzaprav nama je še boljše kot prej, ker je Lia veliko bolj umirjena,« je razložila Sara.

Tranzicija. Ker se je bilo Lio vedno težje leviti v Janeza, sploh potem ko je začela socialno tranzicijo, sta s Saro začeli razmišljati, kako vse skupaj izpeljati. Najbolj smiselno se jima je zdelo začeti znova. »Najprej sva sestavili nabor najtesnejših prijateljev, za katere sva predvidevali, da so dovolj odprtega duha, da bodo to sprejeli.« Na srečo so vsi, ki so mi bili najdragocenejši, ostali. Mogoče je imel kakšen na začetku malo težav. Pri vsakem je ta informacija odprla neke notranje dinamike – kam naj me po družbenih definicijah zdaj sploh umestijo. Dvainštirideset let so me poznali kot Janeza, zdaj je tukaj neka Lia, Janeza pa ni več. Tudi v tem primeru, pravijo strokovnjaki, moraš skozi proces žalovanja, saj prijatelja ni več. Tudi sama sem morala 'spustiti' Janeza, kar ni bilo preprosto po dvainštiridesetih letih priučenega delovanja. Vsem transspolnim osebam, ki morajo skozi ta žal res mu kotrpni, ampak hkrati neizmerno odrušujoči proces, svetujem, da si pomagajo z dobrim psihoterapevtom, ki te podpre in spremlja skozi tranzicijo. Ne vem, kako bi zvozil brez psihoterapije.« Postopek pridobivanja mnenj različnih zdravniških strokovnjakov, ki sodelujejo pri tranziciji, je zelo zapleten. »Imela sem srečo, ker sem bila res opolnomočena z vseh strani, mnogi pa tega nimajo, zdaj so zelo travmatične zgodbe, velikokrat imajo ljudje že prej psihične težave, so s socialnega roba, nimajo znanja in izobrazbe, so v hudih socialnih stiskah, in taki ljudje obično. Mene sta rešila izobrazba in urejeno družinsko življenje.«

Novo življenje. Zelela si je, da bi bila ta velika sprememba v njihovem družinskem življenju čim manj boleča, zato je naredila konkreten načrt. Ker njeni starši za zdaj še ne zmorejo sprejeti, da nimajo več sina, pa tudi okolje, v katerem so živeli, je bilo izrazito tradicionalno, je vedela, da bo za vse najbolje, če se preselijo. Prejšnje življenje so pustili za seboj, spremenili imena in priimek ter se med počitnicami preselili v povsem novo okolje v bližini Ljubljane, tam jih je soseska zelo lepo sprejela. »Če me vprašate, kako se počutim, je najkrajši odgovor, da živim! Tranzicija ne reši vseh težav, ker jih ne more. Vesela sem in zadovoljna, izzive, ki prihajajo v življenju, z lahkoto rešujem, ker vem, kaj hočem. Ne delujem več iz privzetih vlog, ampak dejansko živim, kar čutim!« je veselo zaključila. ■